

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1939 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående utrotande av berberis inom nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 10 mars 1939 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 160, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Förordning

med vissa bestämmelser angående utrotande av berberis inom nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden.

Häri genom förordnas som följer:

Utan hinder av vad som finnes stadgat angående nationalparker eller av bestämmelser, som må hava meddelats vid områdes fridlysande såsom naturminnesmärke, äger lagen den 26 maj 1933 om utrotande av berberis å viss mark tillämpning å sådana skyddade områden.

Utrotnings, som ankommer på annan än vetenskapsakademien, må dock icke inom dylika områden verkställas, utan att anmälan om sättet för arbetets utförande skett hos akademien samt vid utrotningen iakttages vad akademien därutinnan föreskrivit. Bryter någon mot vad sålunda är stadgat, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor, vilka böter tillfalla kronan. Förseelse som nu sägs åtalas av allmän åklagare.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1939.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehåft två före propositionens avlämnande inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 30 i första kammaren av herr *Heiding m. fl.* samt nr 65 i andra kammaren av herrar *Tornegård* och *Jonsson* i Skedsbygd. I motionerna, vilka äro likalydande, hemställles, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av lagarna den 25 juni 1909 angående nationalparker och angående naturminnesmärkens fredande, att lagen den 26 maj

1933 om utrotande av berberis å viss mark må äga tillämpning på nationalparker och såsom naturminnesmärken fredade områden.

I fråga om de skäl som ligga till grund för det genom propositionen framlagda författningsförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen. Beträffande motiveringen till motionärernas hemställan hänvisas till motionerna.

Gällande lagbestämmelser om utrotande av berberis innefattas i *lagen den 26 maj 1933 om utrotande av berberis å viss mark*. Enligt 1 § i denna lag äger Konungen, där förhållandena inom något hushållningssällskaps område det påkalla, på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting förordna, att vanlig berberis (*Berberis vulgaris*), däri inbegripet dess varieteter, samt andra arter av för svartrost (*Puccinia graminis*) mottaglig berberis skola utrotas inom hushållningssällskapetets verksamhetsområde. Skyldighet att ombesörja utrotningen åligger jordägare eller vissa nyttjanderättshavare.

I samma paragraf stadgas, att förordnande om utrotning ej må omfatta berberis i botaniska trädgårdar som äro förbundna med högre undervisningsanstalter. Därutöver innehåller berberislagen icke någon bestämmelse som begränsar dess tillämplighetsområde. På grund av stadganden i *lagen den 25 juni 1909* angående nationalparker samt på grund av fridlysningsbestämmelser, som utfärdats med stöd av *lagen samma dag* angående naturminnesmärkens fredande, har emellertid osäkerhet uppkommit rörande berberislagens tillämplighet å nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden.

Rörande 1909 års naturskyddslagstiftning må här anmärkas följande.

I *lagen angående nationalparker* stadgas, att om kronan tillhörigt område blivit avsatt till nationalpark, skall därinom med vissa undantag vara förbjudet att fälla eller skada växande träd eller borttaga växter eller växtdelar av annan beskaffenhet än bär som användas till omedelbar förtäring. Från vad sålunda är stadgat äger Kungl. Maj:t med avseende å varje nationalpark i särskilt reglemente föreskriva de undantag, som må finnas nödiga för bland annat parkens skyddande mot fara samt för annat ändamål som är förenligt med det med nationalparken avsedda syftet. Genom reglemente den 22 december 1911 ha föreskrifter meddelats rörande nationalparkernas förvaltning. Dessa parker skola stå under vetenskapsakademiens vård och av akademien förvaltas enligt sådana grunder, att syftet med områdenas avsättande i möjligaste mån främjas.

Enligt *lagen angående naturminnesmärkens fredande* må område eller till fastighet hörande naturföremål, som är av särskilt intresse för kännedomen om landets natur eller på grund av märklig naturbeskaffenhet eljest synes böra skyddas för framtiden, fridlysas såsom naturminnesmärke. Beslutanderätten tillkommer länsstyrelsen i det län, där det avsedda området eller föremålet finnes. Ansökning om fridlysning må icke bifallas, därest den ej gjorts av vetenskapsakademien eller blivit av akademien tillstyrkt. Bifalles

ansökning beträffande visst område, skall länsstyrelsen förklara detta för fridlyst naturminnesmärke samt tillika meddela de bestämmelser som må finnas nödiga för naturminnesmärkets fredande. Länsstyrelserna ha i åtskilliga fall vid fridlysning av områden meddelat förbud mot att borttaga växter. Enligt § 7 i de av Kungl. Maj:t den 15 april 1904 fastställda grundstadgarna för vetenskapsakademien äro fridlysta naturminnesmärken ställda under akademiens inseende och vård.

I skrivelse den 9 september 1933 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet hemställde vetenskapsakademiens naturskyddskommitté om direktiv rörande berberislagens tillämpning på nationalparker och fridlysta naturskyddsområden. Sedan i anledning av denna framställning utlåtanden infordrats från statens växtskyddsanstalt och lantbruksakademien, förklarade Kungl. Maj:t i brev till vetenskapsakademien den 15 juni 1934, att meddelade förordnanden angående utrotande av berberis icke skulle hava tillämpning å nationalparker.

Under åren 1935 och 1936 inkommo till Kungl. Maj:t från Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, länsstyrelsen i Kalmar län samt Stockholms läns och stads hushållningssällskaps förvaltningsutskott framställningar rörande berberislagens tillämplighet å skyddade områden av nu ifrågavarande slag.

Över framställningarna avgåvo vetenskapsakademien, statens växtskyddsanstalt och lantbruksakademien infordrade utlåtanden. Växtskyddsanstalten anförde därvid bland annat, att det ur jordbrukets synpunkt vore synnerligen farligt, att berberisbusken bereddes fristad och därmed utvecklingsmöjligheter inom nationalparker eller andra naturskyddsområden, all den stund genom buskens spridning därifrån det arbete och de kostnader, som nedlagts och alltjämt nedlades på buskens och därmed den för vårt jordbruk betydelsefulla svartrostens utrotande, i hög grad äventyrades. Växtskyddsanstalten hemställde, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för sådan ändring av lagarna angående nationalparker och naturminnesmärkens fredande, att berberislagen bleve tillämplig å nationalparker och fridlysta områden. — Lantbruksakademien anförde i sitt utlåtande, att den i likhet med växtskyddsanstalten funne lagändring önskvärd. Emellertid ansåg lantbruksakademien det vara ett oeftergivligt villkor, att åt vetenskapsakademien bereddes rätt till bestämmande av sättet för och möjligheter till effektiv kontroll över eventuell berberisutrotning inom här avhandlade områden. Vid lantbruksakademiens yttrande var fogat ett »utkast till lag om undantag i visst hänseende från gällande bestämmelser angående nationalparker och naturminnesmärken».

I propositionen anför föredragande departementschefen efter att hava redogjort för de inkomna framställningarna och däröver avgivna yttranden:

»Av den lämnade redogörelsen torde framgå, att det för jordbruket inom vissa delar av landet är angeläget, att åtgärder vidtagas för utrotande av

berberis inom nationalparker och andra naturskyddsområden. Att så hittills icke skett, torde i väsentlig mån vara att tillskriva det förhållandet, att på grund av gällande föreskrifter angående sådana skyddade områden osäkerhet varit rådande beträffande berberislagens räckvidd.

Såsom växtskyddsanstalten och lantbruksakademien framhållit tala otvivelaktigt starka skäl för att berberislagen bör vara tillämplig å områden av ifrågavarande slag. Emellertid måste tillses, att utrotning av berberis i dylika fall sker på ett sätt, som icke äventyrar de naturskyddsintressen, vilka statsmakterna velat tillvarataga genom 1909 års lagar angående nationalparker och naturminnesmärkens fredande. Det synes med hänsyn härtill böra överlämnas åt vetenskapsakademien att bestämma de metoder, som må användas vid utrotningsarbetet.

Stadganden av angivet innehåll torde såsom lantbruksakademien förordat lämpligen böra upptagas i en särskild författning. I denna bör sålunda angivas, att 1933 års lag om utrotande av berberis å viss mark skall utan hinder av vad som finnes stadgat angående nationalparker eller av bestämmelser, som må ha meddelats vid områdes fridlysande såsom naturminnesmärke, äga tillämpning å dylika skyddade områden. Vidare bör stadgas, att utrotningsarbete, som enligt berberislagen ankommer å annan än vetenskapsakademien, icke må verkställas, utan att anmälan om sättet för arbetets utförande skett hos akademien samt vid utrotningen iakttages vad akademien därutinnan föreskrivit. Det torde kunna förutsättas, att vetenskapsakademien före meddelandet av dylika föreskrifter samråder med växtskyddsanstalten och därigenom drager nytta av dennas sakkunskap. Det måste vidare anses självfallet, att akademien utan onödigt dröjsmål skall lämna den utrotningsskyldige besked, även om några särskilda föreskrifter icke behöva meddelas.

För uraktlåtenhet att verkställa utrotning finnes straff stadgat i berberislagen. Särskild straffbestämmelse torde emellertid vara erforderlig för det fall, att utrotningsåtgärd vidtages utan att anmälan skett eller i strid mot akademiens föreskrifter. Straffet för sådan ordningsförseelse synes böra bestämmas till böter från och med tio till och med tvåhundra kronor. Bedrives utrotningsarbetet på olämpligt sätt och skadas eller förstöres därigenom annan växtlighet, kunna straffbestämmelserna i lagarna angående nationalparker och naturminnesmärkens fredande bli tillämpliga.

Inom justitiedepartementet har i enlighet härmed utarbetats förslag till förordning med vissa bestämmelser angående utrotande av berberis inom nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden.

Det synes icke behöfligt att verkställa någon jämkning av vare sig 1933 års lag om utrotande av berberis å viss mark eller 1909 års lagar angående nationalparker och naturminnesmärkens fredande.

Några beräkningar rörande kostnaderna för utrotande av berberis å de områden, som här äro i fråga, ha icke kunnat verkställas. Kostnaderna bli va givetvis beroende av bland annat de metoder, som användas vid utrotningsarbetet. Något särskilt anslag för ändamålet torde för närvarande icke

vara erforderligt. Det synes nämligen möjligt att inom ramen för tillgängliga anslag i erforderlig omfattning understödja den verksamhet, som kan påkallas av Kungl. Maj:ts förordnanden om utrotande av berberis.»

Utskottet har vid sin granskning av det genom propositionen framlagda författningsförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma. Genom förslagets antagande torde det syfte, som legat till grund för motionerna, bliva tillgodosett. På grund härav får utskottet hemställa,

Utskottet.

A) att förevarande proposition, nr 160, måtte av riksdagen bifallas; samt

B) att de i ämnet väckta motionerna, nr I: 30 och II: 65, måtte anses besvarade genom utskottets hemställan under A.

Stockholm den 18 april 1939.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Karl Emil Johanson, Eskhult, Ewerlöf, Karl Johan Olsson, Verner Andersson, Brandt och Anton Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist, Lindqvist, Lindmark, Olsson i Mellerud, Gezelius, Lindberg* i Stockholm, *Lindahl** och *Gustafsson* i Lekåsa.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.